

מעשי חכמים בכיבוד הוריהם

דף לא, א: מ - "כי אתא" (שורה 49) עד דף לא, ב "מרבניתיה הואי" (שורה 23)

מה נלמד בסוגיה?

כדי לקיים את מצוות כיבוד הורים חשוב מאוד לשים לב לדרך שבה אנו מקיימים את המצווה. לא רק הסיוע עצמו חשוב, אלא גם הדרך שבה ניתן הסיוע. יש בן שעוזר להוריו בפנים לעוסות, להורים אין ברירה הם תלויים בבן זה, אין להם מישהו אחר שיסעור להם, אך ליבם נחמץ בקרבם על בנם שכל כך אהבו וטיפחו, ועתה בערוב ימיהם הוא נוהג עימם בלחץ. על כך אומר הפת"מ, אב אחד מפרנס עשרה בנים ושאת, ועשרה בנים אינם יכולים לפרנס אבא אחד. בסוגיה שלנו נלמד על היחס הראוי להורים.

רש"י

פעם אחת היה לבוש – למא בן נתינה.
סירקון – לבוש שקורין לינד"ר – מין משג.
של זהב – מרוקס חוטי זהב.
פסיוני – עוף חסוד ושמן, מין שליו שירד צמדכ.
וטורדו מן העולם – שנענש עליו, שמראה לו כרות עין על סעודתו.
ויש משחינו בריחים – שהיא מלככה קשה.
ומביאו לעוה"ב – שמכבדו דבדו דברים טובים ונחומים, והמלככה מטיל עליו כלשון רכה, מראה לו כורך השעה, שאינן יכולין להתפרנס אללא דיגיעה זו.
ובגמרת ירושלמי גרם מעשה צשניהם:
 מעשה צאחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני, פעם אחת אמר לו אביו: מאין לך כך אלה?
 אמר לו: סבא מה איכפת לך? טחון ואכול, כלומר לעוס ואכול, הראהו שקשה לו.
ושב מעשה צאחד שהיה טוחן צריחיים, והיה לו אב זקן ושלא המלך צשביל אביו לצא לעבודת המלך, אמר לו צנו: אצא טחון ואני אלך תחתיד לעבודת המלך שאין לה קצבה.
חמושה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו – ואפילו הכי כי הוה קרי רבי אצבו אצבא, היה אביו רץ ופוחח לו, ואינו מניח לאחד מצביו לילך.
אין אין – אפתח אפתח.
איסתייעא מילתא – צעודו גחין לפניו, שהבין צמדקש מזמור אחד שצספר תהלים שלא היה מבין צו קודם לכן לדורשו. ויש מפרשים שמקרא זה לצדו דקש.

כי אתא רב דימי אמר:

פעם אחת היה לבוש סירקון של זהב והיה יושב בין גדולי רומי, ובאתה אימו וקרעתו ממנו, וטפחה לו על ראשו וירקה לו בפניו, ולא הכלימה.
תני אבימי בריה דרבי אבהו:
יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם, ויש מטחינו בריחים ומביאו לחיי העולם הבא.
אמר רבי אבהו:
כגון אבימי ברי קיים מצוות כיבוד.
 חמושה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו, וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא, רהיט ואזיל ופתח ליה,
 ואמר: אין אין, עד דמטאי התם.
 יומא חד אמר ליה: אשקיין מיא.
 אדאייתי ליה נמנם, גחין קאי עליה עד דאיתער. איסתיעא מילתיה ודרש **אבימי**: (תהלים ע"ט, א)
"מזמור לאסף".
אמר ליה רבי יעקב בר אבהו לאביי:
 כגון אנא דעד דאתינא מבי רב, אבא מדלי לי כסא, ואימא מזגה לי, היכי איעביד?
 אמר ליה: מאימך – קביל, ומאבוך לא תקבל, דכיון דבר תורה הוא – חלשה דעתיה.
רבי טרפון הוה ליה ההיא אימא, דכל אימת דהות בעיא למיסק לפוריא – גחין וסליק לה, וכל אימת דהות נחית – נחתת עלויה,
 אתא וקא משתבח בי מדרשא.
 אמרי ליה: עדיין לא הגעת לחצי כיבוד.

כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה?
רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה, אמר:
 איקום מקמי שכינה דאתיא.
 אמר **רבי יוחנן**: אשרי מי שלא חמאן.
רבי יוחנן, כי עברתו אימו מת אביו,
 ילדתו - מתה אימו;
 וכן **אביי**.
 איני?
 והאמר **אביי**: אמרה לי אם!
 ההיא מרבניתיה הואי.

מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך וגו' - קינה
 לאסף מיצעני ליה! ודרש כד: שאמר אסף שירה
 על שכינה הקדוש ברוך הוא חמתו בעלים ואזנים
 שזביתו, ומתוך כך הותיר פליטה בישראל, שאלמלא
 כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד. וכן הוא אומר
 כלה ה' את חמתו וילת אש בציון (איכה ד).
כגון אנא - שאני אהוב לאבי ויקיר לאמי, ועוסקין לי
 זאת, מה לעשה?
כיון דבר תורה הוא חלשה דעתיה - אם תקבל ממנו
 עבודה.
אשרי מי שלא חמאן - שאי אפשר לקיים כבודם
 ככל הצורך, והוא נענש עליהם.
מרבניתיה - אומנת.

אוצר מילים

1. העתק למחברתך את המילים בארמית, וכתוב ליד כל אחת מהן את התרגום שלה.

מילים בארמית	תרמילון	מילים בארמית	תרמילון
בְּרִי	רץ	אֵיְעָבִיד	אימת
סְמָכִי	כן	חֲלִשָּׁה דְעֵתִיָּה	מטה
אֶבְבָּא	עד שהביא לו	אֵימַת	יורדת
רְהִיט	התעורר	בְּעֵיָא	אעשה
אֵין	הדבר	לְמִיֶּסַק	רוצה (צריכה)
דְּמַטָּאִי	הייתה לו עזרה משמים	פּוֹדֵיָא	עולה
אֲדֵאֵיִתִּי	שהגיע	סְלִיק	עליו
קָאִי	על פתח	נְחַתַת	ראה אותם
אֵיתְעַר	אין, כיצד	עֵילְוִיָּה	לעלות
אִיסְתֵּיָּעָא	בני	כְּרַעָא	וכן הוא?
מִילְתִּיָּה	סמוכים להוראה	חֲמָאָן	אומנת שלו
מְדִלִי	מרים (מגביה)	אֵינִי	הצטער
הִיכִי	עומד	מְרַבִּינְתִּיָּה	רגל

2. א. כתוב את המשפטים שלפניך בלשון הגמרא.

- חמישה בנים גדולים הסמוכים להוראה היו לו לאבימי בחיי אביו (רבי אבהו).
- כשהיה בא רבי אבהו וקורא בפתח הבית של אבימי שיפתחו לו.
- היה אבימי רץ והולך ופותח לו בעצמו, והיה אומר: "כן, כן" עד שהגיע לדלת לפותחה.
- עד שהביא לו, התנמנם רבי אבהו, ואבימי התכופף לפניו ועמד עליו והמתין עד שהתעורר.
- כשאני בא מבית המדרש אבא מגיש לי כוס יין ואימא מוזגתו במים (מוסיפה מים), אין אעשה?

- ב. כתוב בלשונך את המשפטים שלפניך.
 1. "דכל אימת דהות בעיא למיסק לפוריא - גחין וסליק לה".
 2. "רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה, אמר: איקום מקמי שכינה דאתיא".
 3. "ההיא מרבינתיה הואי".

פרשנות והיסק

כיבוד אם שפוגעת בבן

3. עיין במילון המונחים. באיזה מצב משתמשת הגמרא במונח "כי אתא"?
 4. א. מה עשתה אימו של דמא?
 ב. כיצד רואים ממעשי אימו של דמא בן נתניה שנטרפה עליה דעתה?
 ג. כיצד הגיב דמא בן נתניה למעשי אימו?
 ד. בתלמוד הירושלמי מובא נוסח אחר של המעשה:
 פעם אחת הייתה אימו מסטרתו לפני כולי שלו (מועצת העיר. דמא היה ראש העיר), ונפל קורדקסין (נעל) שלה מידה, והושיט לה כדי שלא תצטער.
 באיזה מעשה בבבלי או בירושלמי ההתנהגות של דמא בן נתניה יותר אצילית? נמק.
 ה. עיין ברמב"ם, הלכות ממרים, פרק ו', הלכה ז (מובא בנספח). איזו הלכה למד הרמב"ם מהתנהגותו של דמא בן נתניה?
 "תני אבימי ... ויש מטחינו בריחיים ומביאו לחיי העולם הבא"
 5. א. באיזו מילה מסתיימת הברייתא?
 ב. עיין בגמרא וברש"י והשלם את הנדרש בטבלה שלפניך:

המעשה בלשון הגמרא	במבט ראשון זה	אבל האמת שהבן מקבל	הסיבה (עיין ברש"י דף לא, ב ד"ה "ומביאו לעוה"ב")
אכיל לאכיו פסיוני	כיבוד	שכר / אונש	
מטחינו בריחיים	אינו כיבוד	שכר / אונש	

6. מהו הדבר העיקרי בקיום מצוות כיבוד הורים ומה בעל חשיבות משנית? הוכח.

"יש מטחינו בריחיים ומביאו לחיי העולם הבא"

חכמי ישראל

רב דימי

אמורא בבלי בדור השלישי והרביעי. הרבה למסור מאמרים של חכמי א"י לשיבות בבבל, בייחוד מאמרי ר' יוחנן, ריש לקיש ור' אלעזר הביטוי "כי אתא (כאשר בא) רב דימי אמר..." שגור מאוד בתלמוד הבבלי. מסר גם מאמרים של תנאים וקטעי ברייתות שונות.

רבי אבהו

היה אמורא ארצישראלי בדור השלישי. החשוב בתלמידי ר' יוחנן. ראש ישיבה ודיין בקיסרין. ייצג את ישראל בפני השלטון הרומי. מסר מאות מאמרים בשם ר' יוחנן רבו ומאמרי הלכה ואגדה בשם ריש לקיש, ר' אלעזר, ר' יוסי בר חנינא ואחרים. חכמי ישראל שיבחו מאוד את ענותנותו, כמאמרו: אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שמשים עצמו כמי שאינו.

אחרונים ראשונים סבוראים אמוראים תנאים זוגות

7. א. כיצד כיבד אבימי את אביו?
ב. כיצד יישם אבימי בעצמו את העיקרון שהוא לימד?

"אין, אין, עד דמטאי התם"

8. על פי הבן יהודע:

"(שאלה) "ואמר: אין, אין, עד דמטאי התם" - קשה למה הוצרך לומר אין, אין כל משך הליכתו עד שהיה מגיע אצלו, ודי בפעם אחת להשמיעו קולו שהוא בא לפתוח? (תשובה) נראה לי שאבימי רצה לעשות את המצווה של הכבוד במעשה בדיבור ובמחשבה ביחד בבת אחת. ולכן בעת שהוא מהלך, שעושה מעשה, הוא מחשב במצווה זו, וגם מדבר בפיו אין אין. נמצא מקיים המצווה במחשבה, בדיבור ובמעשה."

מהו הדבר המיוחד המציין את כיבוד האב של אבימי, לפי הבן יהודע?

9. מה היה המעשה של אבימי שבזכותו זכה לדרוש "מזמור לאסף"?

מעשה שהיה

הייתה בביתו של ר' אריה לוי מערכת של כלי פורצלן רבי ערך, ירושה מאבותיה של אשתו זה כמה דורות. יום אחד רחצה אשתו את הכלים היקרים האלה, ובשעה שרצתה להניחם להתייבש, החליקו מידה, נפלו ארצה והתנפצו לרסיסים.

היא ידעה עד כמה יקרה מערכת זו לבעלה וכמה יצטער בידועו שהכלים נשברו, ועל כן בשעה שעמד לחזור לביתו מתלמוד תורה "עץ חיים", המתינה לו בסימטא שליד פתח ביתם. בראותה אותו אמרה: "אריה, דבר גדול אירע לנו, נס קרה לנו, עלינו להודות לה' על כך."

- "מה קרה?"

- "תחילה נודה לה' ואחר כך אספר לך."

- "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" - אמר ר' אריה.

- "אתה יודע", אמרה לו רעייתו, "כשאב כועס על בנו, ומרגיש צורך עז להכותו, אזי כדי להפיג את כעסו, הוא מכה בכף ידו בחוזקה על השולחן ולא על לחיו של בנו. בתחילה הבן נפחד ונעצב אל לבו, אולם לאחר מכן הוא שמח שאביו חס עליו ולא הענישו. אריה, לבטח ידוע לך המדרש המובא באיכה רבתי על הפסוק בתהילים המוסב על חורבן בית המקדש (תהילים פרק ע"ט, פסוק א): "מִזְמוֹר לְאֶסָף אֵלֵהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֶךָ" - 'קינה לאסף' היה צריך לומר ולא מזמור לאסף? אלא השבח לבורא עולם על שהשליך חמתו על עצים ועל אבנים ולא על בני אדם. אף אנו כן, החליטו בשמים שעלינו להיענש, אך חסד גמל עימנו הבורא יתברך ובמקום שניפגע אנו, נופצו כלי הפורצלן היקרים..."

- "צדקת, חנה, צדקת." - השיב לה ר' אריה. (מתוך הספר "צדיק יסוד עולם" עמ' 42)

10. עיין ברש"י ד"ה "איסתייעא מילתא". רש"י מביא שני פירושים לדרשה שדרש אבימי. פירוש שני מתחיל במילים "וי"מ" (ויש מפרשים).
 א. הסבר את הפירוש הראשון.
 ב. לפי הפירוש השני, מה היה קשה לאבימי במילה "מזמור"? ("מיבעי ליה" ברש"י פירושו היה צריך לכתוב).
 ג. כיצד הסביר אבימי את הקשר בין הפתיחה של המזמור - "מזמור לאסף" לבין המשך המזמור "באו גויים בנחלתך"?

11. א. למד את דברי התוספות ד"ה "איסתייעא מילתא", החל מהמילים "אך יש במדרש". על מה אסף אמר שירה? כתוב את המשל ואת הנמשל.
 ב. למד את דברי המהרש"א המובא לפניך על הסוגיה: ☆

"לפי התוספות ניחא [=טוב], משום שקיים אבימי מצוות כיבוד אב זכה להך דרשה, שדרש שאמר אסף מזמור משום כבוד בית אבותיו הבלועים, שיעלו עם השערים במהרה בימינו".

הסבר לפי פירוש המהרש"א מדוע פירוש תוספות "ניחא" לעומת פירוש רש"י.

"אמר ליה רב יעקב בר אבון לאביי..."

12. א. רב יעקב בר אבון שואל את אביי שאלה.
 1. הסבר את המקרה.
 2. במה התלבט רב יעקב בר אבון?
 ב. תשובת אביי מורכבת מדין ומטעם (סיבה). מהו הדין ומהו הטעם?

כיבוד אם של רבי טרפון

התוספות ד"ה "רבי טרפון" הביאו מירושלמי הלכה ז', נוסח אחר של המעשה ברבי טרפון: פעם אחת הייתה אימו בחצר ללא נעליים, ושם רבי טרפון את ידיו מתחת לרגליה על הקרקע כדי שלא תטנפם בשעת הלוכה. ובסיום המעשה בירושלמי שם מובא שחלה רבי טרפון, וביקשה אימו מהחכמים שיתפללו עליו בזכות מצווה זו של כיבוד אם, ועל כך השיבו לה החכמים, שהוא עדיין לא הגיע לחצי כיבוד שאמרה תורה. בשם "החפץ חיים" מובא שכוונת חבריו של רבי טרפון הייתה שרבי טרפון עדיין לא קיים מצווה זו בשלמות, ועליו להישאר בחיים כדי לקיימה בשלמות.

13. א. על איזה מעשה השתבח רבי טרפון בבית המדרש?
 ב. מה אמרו החכמים לרבי טרפון?

14. מדוע השתבח רבי טרפון בפני חבריו - וכי גאוותן הוא?

15. **"אמרי ליה: עדיין לא הגעת לחצי כיבוד כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה?"**

מדוע לא להכלים את האם לאחר שזרקה את ארנקו לים הוא מעשה יותר גדול מאשר המעשה ברבי טרפון?

16. א. מדוע רב יוסף היה קם כשהיה שומע את קול רגליה של אימו? רמז: רב יוסף היה סגינהור.
 ב. למדנו בדף ל, ב למטה: "בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אימו, אמר הקב"ה: מעלה אני

עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני".
לפי זה, מדוע כינה רב יוסף את אימו בשם "שְׁכִינָה"?

17. למד את התוספות ד"ה "רבי טרפון".

- א. כתוב את הסיפור על רבי טרפון המובא בתוספות.
- ב. כתוב את הסיפור על רבי ישמעאל ואימו.

18. א. מדוע אמר רבי יוחנן "אשרי מי שלא חָמַאָן" (ראה אותם)?
ב. מה הקשר בין אִמְרַת רבי יוחנן לתולדות חייו?

19. א. מה המשותף לאביי ולרבי יוחנן?

ב. כיצד אמר אביי "אמרה לי אים", והרי היה יתום? ("אביי" ראשי תיבות אֶשֶׁר בְּדָ יִרְחַם יְתוֹם" [הושע י"ד, ד]).

על הסוגיה

כיבוד אב ואם - אין לו שיסור. מאוד קשה לקיים את מצוות כיבוד הורים על כל פריטה ודקדוקיה. ראינו בסוגיה כיצד חכמי ישראל התאמצו בכל כוחם לקיים את המצווה בשלמות.

חכמי ישראל נתתנו עצה כיצד לקיים מצווה חשובה זו.

עיקר כיבוד הורים הוא לחפש ולמצוא בהורים מעלות ייחודיות, שיהיו בעינינו כיחידים בדור במעלות אלו, ואז על פי שבעיני שאר בני אדם הם אינם חשובים כלל. אם יחשוב כך על הורים בוודאי יבוא לכבדם במעשה ובדיבור. ובלה יקל עליו לקיים מצווה זו בשלמות ובשמחה (ספר חרדים פרק ט')

מעשה שהיה

סולל דרך

באחד מימי החורף הקשים באירופה, ראו בני העיר סלנט יהודי שסולל דרך בקור העז. התקרבו האנשים למקום כדי לראות מה מעשיו של האיש בקור העז.

"האין זה רבנו רבי זונדל מסלנט?" התפלאו האנשים.

"מה פשר מעשיו של רבנו?" תמהו האנשים. השיב להם רבי זונדל: "בדרך זו עוברת אימי

כאשר היא הולכת לבית הכנסת, הגשמים והשלגים שבשו את הדרך, ואני סולל לאימי דרך נוחה ונעימה מן הבית לבית הכנסת, כדי למנוע ממנה טרחה כשתלך לתפילה".

המעשה בכיבוד אימו של רב אסי

דף לא, ב: מ - "רב אסי" (שורה 23) עד "אי ידעי לא נפקי" (שורה 36)

מה נלמד בסוגיה?

בגמרא מסופר על התנהגותו של רב אסי כשנרפא דעתה של אימו. רב אסי חשב שהוא לא יוכל לטפל בה כראוי, ולכן עברה ושלחה אותו לארץ ישראל. רב אסי שמע שאימו הולכת אחריו לארץ ישראל, רצה לצאת לקראתה, לכבודה. הגמרא עוסקת בשאלה: האם מותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לשם כיבוד הורית.

רש"י

נתרצית לצאת – סבור היה

שדעתו לחזור למקומו לבבל.

יחזירך לשלום – עד מקומך.

אמר ליה – רב אסי לרבי אלעזר:

דלמא חס ושלום מירתח רתח עלי

רבי יוחנן?

רב אסי הוה ליה ההיא אימא זקינה,

אמרה ליה: בעינא תכשיטין,

עבד לה.

בעינא גברא,

ניעיין (לפי דפוסים קדמונים) לך.

בעינא גברא דשפיר כותך,

שבקה ואזל לארעא דישראל.

שמע דקא אזלה אבתריה,

אתא לקמיה **דרבי יוחנן**,

אמר ליה: מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ?

אמר ליה: אסור.

לקראת אימא, מהו?

אמר ליה: איני יודע.

[אתרת] פורתא, הדר אתא.

אמר ליה: **אסי**, נתרצית לצאת, המקום יחזירך לשלום.

אתא לקמיה **דרבי אלעזר**, אמר ליה: חס ושלום, דלמא מירתח רתח!

אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: המקום יחזירך לשלום,

אמר ליה: ואם איתא דרתח - לא הוה מברך לך.

אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי.

אמר: אי ידעי - לא נפקי.

אוצר מילים

1. העתק למחברתך את המילים בארמית, וכתוב ליד כל אחת מהן את התרגום שלה.

מילים בארמית	תרמילון	מילים בארמית	תרמילון
בְּעִינָא	אחפש	אֲתֵרַח	מעט
עָבַד	יפה	פּוֹרְתָא	כועס
נִיעִיין	כמוך	הֵדַר	יש (מקום לומר)
שְׁפִיר	אחריו	מִיִּרְתַּח	יוצא
פְּוִתָּךְ	רוצה אני	אֵיתָא	בינתיים
שְׁבָקָה	ארץ	אֲדֵהֲכִי וְהֲכִי	חזר
אֲרַעָא	עזב אותה	נִפְקִי	המתין

משפחת מילים

פְּוִתָּהּ - כמוהו פְּוִתִּי - כמוני. פְּוִתִּיהּ - כמוהו. פְּוִתְךָ - כמוך. פְּוִתִּין - כמונו.

2. כתוב את הביטויים שלפניך בלשון הגמרא.
 - א. רוצה אני איש יפה כמוך.
 - ב. עזב אותה והלך לארץ ישראל.
 - ג. המתין רב אסי מעט, וחזר ובא לפני רבי יוחנן.
 - ד. אילו היה כועס לא היה מברך אותך.

מבנה הגמרא

3. העתק את הטבלה למחברתך והשלם אותה.

הסבר	לשון הגמרא (מ... עד...)	תפקיד היחידה
לרב אסי הייתה אימא זקנה.	"רב אסי הוה ליה ההיא אימא זקנה".	א. האקרה
	"אמרה ליה: בעינא תכשיטין".	ב. בקשה ראשונה של האם מבנה, רב אסי
	"עבד לה".	ג. תשובת רב אסי
אני רוצה גבר.		ד. בקשה שנייה של האם מבנה
	"ניעיין לך".	ה. תשובת רב אסי
רוצה אני איש יפה כמוך.	"	ו. תוספת לבקשה השנייה של האם
	"שבקה ואזל לארעא דישראל".	ז. תשובת רב אסי לתוספת הבקשה שביקשה אימו

פרשנות והיסק

4. א. אימו של רב אסי ביקשה מבנה מספר בקשות. באיזו בקשה של אימו הבין רב אסי שנטרפה עליה דעתה?
ב. מדוע עזב רב אסי את אימו ועלה לארץ ישראל? היעזר בתוספות ר"י הזקן.

יציאה לחוץ לארץ לצורך כיבוד הורים

5. א. מדוע רצה רב אסי לצאת לחוץ לארץ?
ב. מה שאל רב אסי את רבי יוחנן?
ג. מה השיב לו רבי יוחנן?
ד. מה שאל רב אסי את רבי יוחנן בעקבות תשובתו?
ה. הסבר את תשובת רבי יוחנן.
6. כתוב במחברתך את התשובה הנכונה.
המשפט "אתרח פורתא הדר אתא" נאמר על רבי יוחנן / רב אסי.
7. הגמרא מספרת שרב אסי המתין מעט וחזר לרבי יוחנן.
רבי יוחנן אמר לו: "אסי, נתרצית לצאת? המקום יחזירך לשלום".
א. עיין ברש"י ד"ה "נתרצית" וד"ה "יחזירך לשלום", ומחק את המיותר.
רבי יוחנן אמר לרב אסי: המקום יחזירך לשלום ל ארץ ישראל / כהל.
ב. מה קשה לך על פירוש רש"י שכתבת בסעיף א' רמז: רב אסי רצה ללכת לקראת אימא.

חכמי ישראל

רב אסי

היה אמורא ארצישראלי מפורסם, מראשי הדור השלישי. כהן, יליד בבלי שעלה לא"י ולמד תורה יחד עם ר' אמי בישיבת ר' יוחנן בטבריה.

בבבל למד בבית מדרשו של שמואל בנהרדעא, ואולי גם בסורא אצל רב הונא שהוא קורא לו "ראש לראשי המטות". בעלותו לא"י היה ר' יוחנן רבו המובהק והמוערץ. בשמעו מפיו חידוש אמו: אילו לא עליתי לא"י אלא לשמוע דבר זה - דיין! כחברו רב אמי היה גם הוא דבק ברבו מאד, מלווהו בדרכיו ומשמשו, ומוסר הוא הרבה מאמרים בשמו של ר' יוחנן.

רבי אלעזר בן פדת

מגדולי האמוראים בארץ ישראל בדור השלישי! למד תורה בצעירותו אצל רב ושמואל בבבל. עלה לארץ ישראל ולמד תורה מפי רבי יוחנן. נתמנה לראש ישיבת טבריה לאחר רבי יוחנן. נקרא "מרא דארץ ישראל". עסק בתורה מתוך התלהבות ודבקות.

8. א. מדוע הלך רב אסי לרבי אלעזר בן פדת, תלמידו של רבי יוחנן?
- ב. איך הוכיח רבי אלעזר לרב אסי שרבי יוחנן אינו כועס עליו?

"אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי, אמר: אי ידעי לא נפקי".

9. האם מותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לקראת ארון של הורה שמת? היעזר בתוס' ר"י הזקן ד"ה "לא נפקי".

עזיבת הורים שנשתטו ביותר

10. עיין ברמב"ם פרק ו' מהלכות ממרים, הלכה י (המובא בנספח) ובהשגות הראב"ד (מובא בנספח), וענה על השאלות הבאות.
 - א. האם לפי הרמב"ם מותר לעזוב הורים שנשתטו ביותר?
 - ב. מה הראייה לדברי הרמב"ם מסוגייתנו?
 - ג. הרדב"ז, המובא ברמב"ם במקור המוזכר בשאלה, סובר שדברי הרמב"ם נכונים, והוא מנמק זאת. כתוב את הנימוק.
 - ד. האם לפי הראב"ד, המובא ברמב"ם במקור המוזכר בשאלה, מותר לעזוב הורים שנשתטו ביותר? מהו טעמו?
11. את המשפט "אי ידעי לא נפקי" אפשר להסביר בשני אופנים שונים. ואפשר לומר שהרמב"ם והראב"ד מבינים כל אחד באופן שונה את המשפט, ובזה חולקים הרמב"ם והראב"ד.
 1. אילו ידעתי שאימי כבר נפטרה, לא הייתי יוצא מארץ ישראל. אף על פי שמצווה לכבד את ההורים אף לאחר מותם, כיוון שאימי אינה מרגישה בכיבוד זה, אין להתיר לצאת לחוץ לארץ בשביל כך.
 2. אילו ידעתי שאימי תלך אחרי ותמות בדרך, לא הייתי יוצא מבבל. אולי טורח הדרך או עזיבתי אותה גרמו למיתתה.
 - א. כיצד מסביר הרמב"ם את המשפט "אי ידעי לא נפקי"? נמק.
 - ב. כיצד מסביר הראב"ד את המשפט "אי ידעי לא נפקי"? נמק.
12. השלם במחברתך את הנדרש בתרשים שלפניך, לפי המספרים שבתרשים.

